

$$\begin{array}{r}
 (1) + (2) + (3) + (4) \dots \dots \dots + v_1 = 0 \\
 (3) + (4) + (5) + (6) \dots \dots \dots + v_2 = 0 \\
 (5) + (6) + (7) + (8) + v_3 = 0
 \end{array}$$

od kojih se po opštim pravilima dobijaju normalne jednačine:

$$\begin{array}{r}
 4 A + 2 B \quad \quad \quad + v_1 = 0 \\
 2 A + 4 B + 2 C \quad + v_2 = 0 \\
 \quad \quad \quad 2 B + 4 C \quad + v_3 = 0
 \end{array}$$

a rešele njihovo daje:

$$A = \frac{1}{8} (-3 v_1 + 2 v_2 - v_3)$$

$$B = \frac{1}{8} (2 v_1 - 4 v_2 + 2 v_3)$$

$$C = \frac{1}{8} (-v_1 + 2 v_2 - 3 v_3)$$

(Nastavite se.)

O gruntovnoj zabilježbi povedenog postupka oko uredjenja nuždnih prolaza.

Priopćuje Hinko Več kr. ravnatelj gruntovnice u. m.

Prigodom tehničkih radnja oko agrarne reforme, a naročito diobe zajedničkih posjeda često će u Hrvatskoj i Slavoniji biti potrebno osnovati privozne puteve uporabom zakona od 6/4. 1906. o nužnim prolazima. Kako tumači toga zakona »svrhu« grunтовne zabilježbe povedenog postupka oko uredjenja nužnih prolaza dovoljno ne razjasnuju, odnosno je uredovanje nejednako i nepotpuno — na štetu same stvari. Neka mi stoga bude dozvoljeno, na ovom mjestu predmet pobliže ocrtati.

Po §. 17. citiranog zakona ima upravna oblast prve molbe (kr. kotarska oblast, gradsko poglavarstvo) čim odluči da se postupak oko uredjenja nužnog postupka povesti ima, odrediti »zabilježbu povedenog postupka u gruntovnici«, te zamoliti nadležnu gruntovnu oblast, da tu zabilježbu obavi na nekretninama, na koje se odnosi postupak.

Temeljem zakona od 6/4. 1906. o nužnim prolazima može se nužni prolaz »odrediti« jer je potreban — može se postojeći prolaz kao neprikladan »proširiti« ili »preložiti«, pa i »dokinuti« ako je suvišan; a mogu stranke i tražiti, da se jur postojeći prolaz proglašuje »nužnim prolazom«.

Viševrstne ove odredbe uzrokom su, da se u tvorbi ne shvaća jednako potreba gruntovne zabilježbe zamenutog postupka oko uredjenja nužnih prolaza, pa neki drže da je upitna zabilježba u

opće, a napose kod: proširenja, preloženja i dokinuća nužnog prolaza tada suvišna, kad je postojeće pravo služnosti već prije zametnutoga postupka uknjiženo u gruntovnici ili je postajalo, ako i nije bilo u gruntovnici uknjiženo.

Gruntovnom zabilježbom zametnutog postupka oko uredjenja nužnih prolaza stavlja se do općenitog znanja (§. 104. gruntovnoga reda), da glede odnosnih nekretnina, počevši od dana zametnutog postupka, stupaju na snagu ustanove zakona o nužnim prolazima u pogledu svih zanimanih, naročito glede očitovanja, koje će isti izdati ili nagode, koje će sklopiti tečajem postupka, kao i glede obveza pravnih njihovih sljednika. Stoga od dana gruntovne zabilježbe sve međjutimne promjene u gruntovnom stanju, ne smetaju u ničem tok rasprava i postupka oko uredjenja nužnih prolaza, niti su nekretnine na koje se odnosi uredovanje oko nužnog prolaza stavljene izvan prometa, ali je gruntovnom zabilježbom svakomu kojega se tiče stavljeno do znanja, da je promjena gruntovnoga stanja bud u kojem pravcu zametnutog postupka u izgledu, pak da stoga već danom zametnutoga postupka dotične nekretnine mogu biti za pojedince ili svakoga, više ili manje vrijedne, da se hipotekama njihova snaga povisiti ili sniziti može, odnosno, da će iza povedenoga postupka postati predmetom življega ili manjega prometa.

Prema tomu je gruntovna zabilježba vazda potrebna, a to ne samo u interesu neposredno zanimanih nego i u javnom interesu, jer gruntovne kao javne knjige već po svojoj svrsi moraju predočavati svaku stegu i promjenu u vlasništvu, pa i zametnuti postupak oko uredjenja nužnog prolaza glede tamo unešenih nekretnina.

Gruntovna zabilježba u gore istaknutom pravcu ima konačno i tu svrhu, da omogućuje i olakhočuje povedeni postupak oko uredjenja nužnog prolaza, jer takovom — kako rečeno — iza obavljene gruntovne zabilježbe, ne smetaju dalnje koje promjene u posjedu ili vlasništvu, niti ima koja prava ili stege, stečene u gruntovnici na postupku potvrđene nekretnine. Stoga je upitna gruntovna zabilježba takodjer i u bitnom interesu uredovanja oko uredjenja nužnih prolaza.

U upisu gruntovne zabilježbe valjati će navesti vrst zametnutoga postupka kao: proširenje, preloženje, dokinuće itd. buduće da posljedici odnosnog uredovanja nisu jednaki, gledom na izhodjena prava i vrijednosti nekretnina.

Ispravu za gruntovnu provedbu zabilježbe sačinjava odluka upravne oblasti prve molbe (kr. kotarske oblasti, gradskog poglavarstva) donešena prema § 17. zakona o nužnim prolazima, kojoj se kod tehničkih operata većega opsega, priložiti ima i iskaz čestica, na koje se obaviti ma zabilježba.

U više istaknutoj odluci upravne oblasti prve molbe (ispravi) odnosno u priloženom joj iskazu imadu biti navedeni: brojevi, pa ako ureba i površine dotičnih služećih i gospođujućih čestica, općina i broj gruntovnog uložka u kojem su unešene, te odnosni po-

sjednici i gruntovni vlasnici. Potonji odgovarati će faktičnom gruntovnom stanju prema danu zametnutoga postupka; pa je stoga moguće, da su od toga dana, pa do dana kojega je molba za gruntovnu zabilježbu zametnuga postupka oko uredjenja nužnog prolaza stigla u gruntovni uručbeni brojevnik, uslijedile daljnje koje promjene. Držim, da i u ovom slučaju neće gruntovna oblast molbu odbiti u koliko se promjene ne tiču topografskih brojeva ili površina, već samo gruntovnih vlasnika i ostalih prava i stega, pošto se postupak oko uredjenja nužnih prolaza odnosi lih na dotične nekretnine, bez obzira na ino gruntovno stanje, analogno postupku oko : gruntovnog uređivanja sa odkupnim glavnicama, izvlastbe, komasacije zemljišta i zemljišnih zajednica, te ustanova §. 35. zakona o uredjenju nužnih prolaza.

Kr. zemaljska katastralna izmjera u Hrvatskoj i Slavoniji — obzirom na razne katastralne urede.

Oton Lazanin kr. nadzornik izmjere.

Ponukan sa više strana, da u kratko ocrtam djelovanje zemaljske izmjere — a napose djelokrug 13., 14. i 20. nadzorništva izmjere, katastralne reambulacije, očevidnosti itd., pošto mnogi i mnogi ne poznavaju pravo djelovanje tih ureda — odazivam se tome pozivu, te ću nastojati, da u kratko sve razjasnim, kako bi se o cijeloj toj uredbi točna slika dobila.

Da postoje razni katastralni uredi, razne vrsti reambulacije, razna nadzorništva, mjernička nadzorništva, sve je to kod nas dobro poznato, nu kako treba iste razlikovati i pravim imenom jedan ili drugi ured nazivati, koji djelokrug jedan ili drugi ured imade, tko obavlja bonitiranje ili procijenjuje zemljišta, to mnogi ne znaju, da pače u samom Zagrebu imade državnih ureda, koji u tom pogledu griješe, o čemu smo se dosta puta osvjedočili — dobivajući razne dopise, koji nisu bili naslovljeni kako treba ili skroz loše, a time dakako i brzo uredovanje trpi.

Držim, da će ovi redci doprinijeti boljem razumijevanju stvari, jer je zemaljska katastralna izmjera i uredba zemljarinskog katastra ipak jedan važan faktor u državi.

Imade inžinira, privatnih geometara, šumara, koji su na te urede često upućeni i onda obilaze oni ili spisi, sve te razne urede, dok ih nakon dugog vremena ne nađu.

Nu sada na samu stvar.

Jedna od najstarijih institucija koja se bavi agrarno-tehničkim operacijama u Hrvatskoj i Slavoniji je zemaljska katastralna izmjera

ili kako se je do godine 1893. ta institucija službeno zvala „Stalan ili stabilan katastar“.

Od godine 1894. zove se ova institucija zemaljska katastralna izmjera, a ustrojilo ju je bivše ug. ministarstvo financija u Budimpešti, u prvom redu u svoje svrhe — kada je godine 1853. pristupilo izmjeri cijele zemlje.

Zemaljska katastralna izmjera bila je jedina tehnička grana ministarstva financija, a činovnici bili su zajednički. Danas također pripada pod ministarstvo financija.

Ugarska još do danas nije sasvim izmjerena, dočim je Hrvatska i Slavonija već davno u posjedu većim dijelom dobrih mapa, tek (među loše spadaju one, koje je u bivšoj vojnoj krajini izrađivao vojni katastar.)

Ove se mape bitno razlikuju od onih koje su civilni mjernici pod državnom upravom izrađivali. Te su mape sasvim bojadisane, izvlačenje je dosta debelo, priključci se jedne mape sa drugom ne slažu, jer se na to nije važnost polagala. Dakako da su i kopije onda isto takove. Te su mape onda služile i služe gruntovnici kao podloga.

Da su te mape služile lih u one svrhe kojima su bile namijenjene i sastavljene, naime za katastar, bile bi dobre, nu pošto su kasnije služile podlogom i gruntovnici, te kada se još i danas na temelju tih mapa hoće da neka kao mjerodavna točnost i slično, u raznim prijeporima dokaže, onda te mape nikako ne odgovaraju, te u cijelosti pokazuju već i samim vanjskim licem karakter primitivnog rada.

Po mojem mnijenju trebalo bi sve općine u bivšoj vojnoj krajini, dakle sve one, koje je radio vojni katastar, u koliko već u novije vrijeme nisu na novo premjerene (u bjelovarskom kotaru je jedan dio gotov) na novo izmjeriti, da se tih vrlo zastarjelih mapa riješimo i dobre radove dobijemo.

Nakon što je cijela Hrvatska i Slavonija bila izmjerena, ustrojena su dva upraviteljstva izmjere i to jedno u Zagrebu, a drugo u Osijeku.

Osječko upraviteljstvo imalo je srijemsku, virovitičku i požešku županiju, a zagrebačko bjelovarsko-križevačku, varaždinsku, zagrebačku, modruško-riječku i ličko-krbavsku.

Zadaća je tih dvaju nadzorništva bila, da one općine, gdje su nastale velike promjene — mjernički reambulira i podržaje mjerničku očevidnost, dočim se na gruntovnicu za onda nije obaziralo.

Ovdje valja strogo razlikovati mjerničku reambulaciju od katastralne reambulacije, mjerničku očevidnost od katastralne očevidnosti, jer su ovo skroz različiti uredi, kako će se to dalje vidjeti.

Sasvim je drugo nešto n. pr. kada se kaže mjernička reambulacija i opet katastralna reambulacija.

Kako sam već rekao, bila je zadaća tih upraviteljstva da općine mjernički rambulira, nu događalo se ipak, ali samo sporadično, da su se nekoje općine ili pojedini dijelovi na novo izmjerili, nu ne kao u novije vrijeme na temelju nove triangulacije (ministarstvo nije se htjelo na teritoriju Hrvatske i Slavonije u novu triangulaciju uvesti) nego uporabom starih trigonometričnih točaka, a gdje se ove nisu mogle naći, uzele su se dobre točke sa stalnih međa t. zv. tromeđa, četveromeđa, starih zgrada itd. te se je tako triangulacija provela. Primjećujem, da su se ovakove izmjere obavljale većim dijelom na velikim vlastelinskim posjedima.

Za primjer navađam slijedeće:

Vlastelinstvo je imalo šumu od 1000 jutara, drvo te šume je izveženo, a na iskrčenom zemljištu nastale su pustare, majuri, putevi, odvodni kanali, naseobine, gospodarske table i razne težadbene grane, dakle velike promjene poreznog predmeta. U ovakovim općinama nije se mogla provesti jednostavno mjernička reambulacija, nego se je moralo pristupiti novoj izmjeri.

Takove slučajeve na vlastelinskim posjedima imao je pisac ovoga članka u godini 1897. u općini Zdenčina kraj Orahovice (1000 jutara) i godine 1898. u Klokočevcu kraj Našica (4000 jutara).

Nađene su bile 1 ili 2 stare stabilizovane trigonometrične točke i toranj, a ostale točke konstruisane su iz starih stalnih — dobro kontrolovanih međa, zatim je izvedena grafična triangulacija te nova izmjera, tako da su za svrhu, kojoj su onda bile namijenjene — bile sasvim dobre.

Sasvim nove trigonometrične triangulacije i s tim u savezu nove grafičke izmjere — započete su u Hrvatskoj i Slavoniji tek godine 1899.

Godine 1896. dokinuto je osječko upraviteljstvo, a svi činovnici premješteni u Zagreb (osim upravitelja, a koji je premješten u Mađarsku) Tek tu je sve spojeno u jedno upraviteljstvo izmjere, činovnici osječkog upraviteljstva radili su ipk na teritoriju kao i prije, dok su bili u Osijeku, nisu bili dakle ispremiješani.

Upravitelj cijeloga bio je jedan nadzornik.

Tako je to potrajalo do godine 1900. Pokazalo se naime u praksi, da je osoblje i teritorij prevelik, a da bi to seve moglo biti pod jednim nadzorom i uredom, stoga se je pristupilo opet natrag teritorijalnom razdijeljenju ustrojivši dva nadzorništva. U Mađarskoj je već bilo 12 nadzorništva, tako da je bivše osječko upraviteljstvo dobilo broj 13, a zagrebačko 14.

Usljed sitnih parcelacija i nagomilavanja posla bilo 14. nadzorništvo opet preveliko za jedan ured, stoga su od ovoga godine 1907. otcijepljene 2 županije i to: bjelovarska križevačka i varaždinska, te je ustrojeno novo nadzorništvo sa brojem 20, pošto je u Mađarskoj već postajalo 19. nadzorništvo.

Kasnije su opet u Mađarskoj dalje ustrajana nova nadzorništva tako, da je kako mi je do prevrata poznato — zadnje nadzorništvo nosilo broj 24.

Da broj nadzorništava ostane kao i do sada, bilo bi najbolje, da je jedno u Osijeku, a to radi ljetnog poslovanja i s tim skupčanog mnogog putovanja, dočim bi ostala 2 mogla ostati u Zagrebu.

Tako smo dakle dobili u Zagrebu 3 nadzorništva izmjere. Svako od ovih 3 nadzorništva je potpuno ravnopravno, sa stalnim brojem činovnika i stalnim radnim područjem, a svako se bavi sa novom izmjerom, mjerničkom reambulacijom i mjerničkom očevidnošću.

Ovih dana mi je jedan tehnički savjetnik rekao, kako je bio tvrdo uvjeren, da jedno nadzorništvo obavlja samo novu izmjeru, drugo mjerničku reambulaciju, a treće očevidnost.

Sada nešto o nadzorništvu katastralne reambulacije. Ovo nadzorništvo ne bavi se mjerničkim poslom, nego samo verifikacijom i procjenom zemljišta, razređivanjem (čisti prihod, zemljarina) te činovnici nisu mjernici ili geometri, nego spadaju perovodnoj struči ministarstva financija, a kvalifikovani su gospodarski i šumski stručnjaci.

Ovo se potonje nadzorništvo katastralne reambulacije često zamijenjuje sa nadzorništvom izmjere, usljed čega mnogi akti nepotrebno putuju od jednog do drugog ureda, dok na pravo odredište stignu.

Konačna provedba agrarne reforme u skladu sa zem. katastralnom izmjerom.

Budući da će se provedbom konačne agrarne reforme promijeniti nutarnji sastav mnogih poreznih općina, to će se kod te provedbe morati obzirati na mnoge okolnosti, da se uštedi trud i državi trošak.

Prema tome u kojem će se kraju nove naše države gornji poslovi obavljati, ravnat će se i način njihove tehničke provedbe, no u svakom slučaju kretat će se taj u granicama propisa za provedbu zemaljske izmjere. Kako da se to postigne nastojat ćemo da razložimo u slijedećim recima :

Tehnička provedba konačne agrarne reforme dade se svrstati u dvije glavne grupe poslovanja i to :

1. Poslovanja u onakovim područjima za koja postoje katastralno mjerstveni i zemljarinski operati i

2. poslovanje u područjima za koja takovih operata neimade. Sva područja bivše Austro-ugarske monarhije uz možebitne male iznimke spadaju u prvu grupaciju poslovanja. (Iznimke, u koliko ih imade, jesu slučajne, i nastale uslijed ratnih nezgoda). Budući da za netom spomenuta područja postoje katastralno mjerstveni i zemljarinski operati, to će se provedba konačne agrarne reforme obaviti takovim načinom, da će nadopuniti ili kompletirati ih.

Kako agrarna reforma, u pravilu, uzima pod udar veće sklopove zemljišta (vlastelinstva), koji se povlače kroz više poreznih općina, i pošto su katastralno mjerstveni i zemljarski operati u pravilu sastavljeni po poreznim općinama, to će se i tehnička provedba konačne agrarne reforme morati da veže o ista pravila te svaku poreznu općinu napose kao jedinicu smatrati.

Unutar ovakove jedinice, provesti parcelaciju usljed agrarne reforme, moći će se načinom grafičkim, pomoću mjeraceg stola ili numeričkim, pomoću kutomjera ili kombinovanmi načinom iz obojih.

Grafički način sa prilozi ma :

Kod ovog će načina agrarni mjernik uzeti katastralne mape, sačiniti iz njih točne kopije parcelirati se imajućeg vlastelinstva. U slučaju da u naravi (terenu) nadje dovoljno pomoćnih točaka (zgrade, stjecišta medja, uglova itd) između kojih će moći svoju parcelaciju umjeriti, nanijeti će svoju izmjeru na kopiju i tako sačiniti nadopunjak originalnoj mapi, na kojem će biti vlastelinska površina ispunjena izmjerom, dočim će ostali dio mapine kopije ostati prazan. Ovakve će se kopije kao prilozi priklopiti originalnim mapama i buduć da su sastavljene u istom mjerilu i sustavu originalne mape ne će trebati u potonje provadjati nikakove promjene već će se na mjestu gdje se nalazi izmjera vlastelinstva napisati poziv na prilog (•vidi priloge!)

Pošto su mape sastavljene u obliku sekcija (listova) po 500 jutara, to će i ovi prilozi biti sastavljeni isto tako i sačinjavati će pune sekcije sa 500 jutara i samo djelomično ispunjene sekcije, već prema tome kako izmjera dotičnog vlastelinstva leži na mapama dotične porezne općine.

Manje, po poreznoj općini raštrkane površine, koje su dio pod udar agrarne reforme spadajućeg vlastelinstva, moći će se sbirno na jednu ili više sekcija kopirati i parcelisati, te providiti oznakama originalnih sekcija. Na potonjim, će se odnosna vlastelinska mjesta providiti pozivom na prilog.

Nenadje li mjernik pomoćnih točaka morat će si takove grafičkom triangulacijom pomoću mjeraceg stola opredijeliti uzevši pri tom za ishodište u terenu kamenjem ustaljene trigometričke točke sa svojim koordinatama.

Numerički način sa prilozi ma.

Izmjera posjeda i sastav operata obavlja se isto tako kao kod grafičkog načina sa prilozi ma samo što se pomoćne točke izmjere opredijeljuju pomoću kutomjera, razvijanjem i računanjem prikladne poligonalne mreže.

Prednost ovakovog načina izmjere sa prilozi ma leži u tome, što će agrarni mjernik stvoriti operat koji će se kao »original« priložiti originalnoj mapi, pa će na taj način otpasti izaslanje i naknadno mjerenje katastralnog mjernika, što će i sa manjim troškom skopčano biti.

Podje li agrarni mjernik u izradbi operata (izmjerbenog) drugim putem t. j. bez obzira na originalne mape, može postupati na sljedeći način :

Imadu se sastaviti dva nacrti sa susjednim markantnim medjama u mjerilu odgovarajućem površini i dimenzijama razdijeljenih čestica, tako da bude pregled jasan. Ovi nacrti imadu biti kotirani naravnim mjerama kao i koordinate pomoćnih točaka ubilježene, tako da se može bezodvlačno i sigurno nanijeti čitava dioba na mape koje su u uporabi kod zemaljske izmjere. Eventualne promjene okvira t. j. originalne čestice spram mape koja je u krijeposti imadu se točno na tom nacrtu naznačiti da se uzmogne iste i na mapu prenijeti bez uvida na licu mjesta, s obzirom na promjene koje tangiraju čestice posjeda, povučeno u agrarnu reformu.

O promjenama većeg opsega imade se sastaviti zapisnik sa strankom, da li pristaje na tu promjenu prema faktičnom stanju u naravi, da se može bez zaprijeke faktično stanje uzeti za podlogu agrarne reforme. U protivnom slučaju imade se taj prijeporni dio izlučiti, ako ga nemože da riješi prisutni povjerenik za provedbu agrarne reforme sa tamošnjim tehničkim stručnjakom da se izbjegne parnicama te da se posao, obzirom na cjelinu objekta i operata, dovršiti uzmogne.

Jedan nacrt šalje se sa odlukama gruntovnici na provedbu a drugi sa sastavljenim popisom promjena, priručnom knjigom o umjerenim kutovima te obračunom točaka i površina nadzorništva izmjere, da se uzmognu odmah u operatima provesti nastale promjene i sastaviti mjernički popis očevidnosti za zemljarski katastar radi raspisa poreza.

U svim onim područjima, gdje ne predloženi mjerstveni ni zemljarski operati treba poduzeti sasvim novu izmjeru to jest poduzeti triangulaciju samostalne grupe koja će se u slučaju potrebe i prilike ukopčati u stalnu mrežu i time prištediti preuzimanjem operata posao samog umjeravanja

Što se topografisanja čestica tiče to će se obaviti na običajan način tako, da će se pridržati temeljni brojevi čestica diljem vlastelinskog posjeda i razdijeliti na novo nastale parcele ili nastavno od zadnjeg tog broja ali tako da svaki posjed dobiva samo jedan broj (slovak temeljne čestice bez obzira na kulture u njemu) Ovako će se postupati iz opreznosti obzirom na daljnji razvitak parcelisanog zemljišta, koje za vrijeme agrarno mjerstvenih radnja, ne predočuje nikakav stalni karakter težatbe koje će se iza provedbe reforme i te tako mijenjati pogotovo tamo, gdje se bude koloniziralo, pa a se izbjegne mnogostrukom pododjeljivanju obaviti će se topografisanje na sprijeda spomenuti način.

Samo sasvim stalne kulture imati će agrarni mjernik da umjeri kao n. pr. vlažne livadne žile koje se protežu katkada na kilometre

pa stalne nasipe kanale i slične naprave, za koje se može predmijevati da ih novi vlasnici zemljišta neće uništiti.

Površine, u popisima promjena koje imaju da sastave poslujući mjernici kao sustavni dio operata, imaju se slagati sa starijim stanjem, a konstatovane manje razlike, imaju se izjednačiti u neplodnom prostoru (putu).

Možebitne veće razlike koje će izbiti kod računanja površina naravnim mjerama (ili uslijed stare pogriješke) a ne će se dati izravnati u neplodnim kulturama, imat će se posebno istaknuti i ispraviti, i tako odteretiti operat agrarne reforme; u kratko rečeno imati će se postupati prema dosadanjim propisima za provedbu mjerničke očevidnosti.

Ovako nastali operati moći će bez zapreke provesti kod zemaljske izmjere a zemljarinskog katastra preuzeti. Time će se ujedno zaštediti na tehničkim silama kojih imademo jako malo za današnje goleme zadaće, pa treba s njim ekonomski postupati, atako će se izbjeći i zavlačenju same tehničke provedbe konačne agrarne reforme, jer nas mora voditi načelo: kad uređujući mjernik svoj posao dovrši, ne treba više da drugi tamo ide; treba praviti jedna a ne dva posla.

Mavrić i J. Krizmanić.

O paska uredništva: Ova rasprava čini nam se jednostranom i nepotpunom obzirom na to, što se ne uzima obzir na gruntovnu provedbu elaborata, te što se ne spominju svi tehnički poslovi definitivne provedbe agrarne reforme. Neka bude ova rasprava poticajem za daljnje debate o ovom pitanju.

prof. *Filkuka.*

Literarne vijesti.

Tehnički list udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekta. Godina II. 1920.

Broj 1. Predlozi za organizaciju tehničke službe u kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca. — Ing. Karel Pick: Hidrografija in vodno gospodarstvo Krasa. — Инг. Мирослав Ружицка: Одржавање путева — Različite vesti. — Društvene vesti. — Bibliografija.

Broj 2. Инг. Душан Божић: О уређењу Београда. — Инг. Мирослав Ружицка: Одржавање путева. — Otvorenje tehničke visoke škole u Zagrebu. — Različite vesti. — Društvene vesti. — Bibliografija. — Osobne vesti.

Broj 3. i 4. Ing. Milan Čalогоvić: Izravno dimenzioniranje željezobetonskih ploča. — Инг. Душан Божић: О уређењу Београда. — Инг. Никола Ђурић: Питање горива и мазива за наше жељезнице. — Ing. Milan Rojan: Pitanje o patentima. — Stručne vesti i beleške: Nove gradnje za invalide. — Pogodnosti za uvoz gradjevnog materijala. — Razmak željezničkih tračnica u rudnicima i talionicama. — Otvrdjivanje površine betona. Beton male težine. Vesti iz udruženja: Udruženje Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekta. — Секција Нови Сад У. Ј. М. А. — Razine vesti: Natječaj projekta za izgradnju svraa tišta i kupališta u Zagrebu. — Gradnje za invalide u Srbiji. — Imenovanj- — Bibliografija.

Broj 5. i 6. Ing. Aleksanda Kaiser: Proračunavanje statički neodređenih konstrukcija. — Инг. Душан Божић: О уређењу Београда. — Ing. Đorđe Žakić: Vodne zadrage u Vojvodini. — Stručne vesti i beleške: Pitanje otkudice i skupoće stanova. — Važnost morskih luka. Kako strane države podupiru građevnu djelatnost. — Vesti iz udruženja: Glavna Uprava Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekta: Zapisnik II. Plenarne Sednice Glavne Uprave. — Nova Sekcija Udruženja. — Našim novim članovima. — Promena adresa. — Sekcija Београд У. Ј. М. А.: I. Главни Скуп. — Sekcija Split U. J. I. A.: Novi upravni odbor. — Sekcija Sarajevo U. J. I. A.: Saziv glavne skupštine. — Razne vesti: Jugoslavenska akademija rada. — Akademija rada u Čehoslovačkoj. — Statistika električnih centrala i električnih pruga. — Povišenje pristojba civilnim tehnicima. — Ispravak. — Bibliografija. Glavna Skupština Udruženja J. I. A.

Broj 7. i 8. Arh. Zarije Marković: Uređenje Београда, program za raspisivanje stečaja. — Проф. Инг. М. Ј. Андоновић: Професионална настава или значај занатске школе у нас. — Ing. Aleksandar Kaiser: Proračunavanje statički neodređenih konstrukcija. — Stručne vesti i beleške: Pitanje našeg saobraćaja. — Vodni put iz Slovenije u Vojvodinu. — Industrija aluminija na strani i kod nas. — Betonski stup sa kamenitom jezgrom. — Pet betonskih mostova postavljeno u dva dana. — Razne vesti: Pitanje naslova tehničkih činovnika. — Izložba natječajnih osnova za gradnju Obrtne Banke u Zagrebu. — Gradnja kuća u Београду. — Anкета za gradnju novog kazališta u Zagrebu. — Gradnja hidroelektrične centrale u Peći. — Banka za gradnju kuća. — Inspektori rada. — Vesti iz udruženja: Glavna Uprava Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekta. — Sekcija Скопле У. Ј. Ј. А. — Bibliografija.

Broj 9. i 10. Arh. Zarije Marković: Uređenje Београда, program za raspisivanje stečaja. — Prva Redovna Glavna Skupština Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekta u Zagrebu. — Pregled rada Glavne Skupštine Udruženja. — Vesti iz Udruženja: Sekcija Zagreb U. J. I. A. — Sekcija Београд У. Ј. М. А. — Sekcija Sarajevo U. J. I. A. — Iz Uredništva i Uprave. — Bibliografija.

Broj 11. i 12. Dr. ing. Milan Vidmar: Inženjer filozof in stroj velikan. — Dr. ing. Ante Franković: Gibanje valova na vodi koja teče. — Инг. М. Требинац: Занатске школе при железничким радионицама. — Ing. P. Senjanović: Željeznička konferencija u Београду. — Stručne vesti i beleške: Gradnja privremenih zgrada. — Ujednostručenje uskotračnih željeznica. — Most preko Wuselske doline kod Praga. — Razvitak betonskih konstrukcija u Severnoj Americi. — Stručni sporovi: Je li zemljoradnja sastavni deo gradnje. — Razne vesti: Inženjerima u državnoj službi mora se dati aktivno pravo izbora za Narodno Predstavništvo. — Strogi praktični ispit za inženjere i arhitekate. — Imenovanja. — Vesti iz Udruženja: Glavna Uprava Udruženja J. I. A. — Sekcija Ljubljana Udruženja J. I. A. — Bibliografija.

Broj 13. i 14. Инг. П. Ђурић: Дрвени решеткасти носачи. — Henri Fayol: Начела индустријске администрације. — Ing. I. Šakić i Ing. V. Ivanišević: Nova splitska luka u Poljudu. — Dr. Ing. A. Franković: Titranje površine vode u rezervoarima. — Ing. Viktor Skabernè: Vprašanje vpeljave enotnega formata zidne opeke v Jugoslaviji. — Uredjenje tehničke službe: Temeljne pogreške. — Uredjenje hidrotehničkih odeljaka u Hrvatskoj i Slavoniji. — Stručne vesti: Masarikova Akademija Rada. — Nove francuske jedinice mere. — Nova velika hidroelektrična centrala u Jugoslaviji. — Iskorišćivanje vodne snage u Francuskoj. — Projekt najduljeg dovoda petroleja. — Električni pogon francuskih željeznica. — Novi tip lokomotive za brze vlakove u Francuskoj.

— Strojevi iz betona. — Zračna tehnika u službi pošte u godini 1920. — Konac betonskih lada. — Gradnja industrijske palače u Pragu. — Razne vesti: Jedinstvena uredba o delokrugu civilnih inženjera u celoj Jugoslaviji. — Ovlašteni civilni inženjeri i arhitekti. — Sa srednje tehničke škole u Zagrebu. — Uredjenje grada Lille. — Ing. Jakov Černy. — Imenovanja. — Bibliografija. — Vesti iz Udruženja: Glavna Uprava U. J. I. A. — Sekcija Ljubljana U. J. I. A. — Iz Uredništva i Uprave.

Broj 15. Prof. Ing. Јеџа Стефановић: Прилог рачунању олука код лучних јевичака на окретницама. — Henri Fayol: Начела индустријске администрације. — Ing. V. P.: Katastar puteva. — Ing. Stj. Savić-Noosan: Podmorski tunnel između Francuske i Engleske. — Јавна техничка служба: Kako moramo urediti pri nas tehničko službo. — Tehničko školstvo: Geodetsko inženjerski odio na tehničkoj visokoj školi u Zagrebu. — Stručne vesti: Hidroelektrična centrala na Plitvičkim jezerima. — Beogradski vodovod — Razne vesti: Ovlašteni civilni inženjeri i arhitekti. — Građevna delatnost u Beogradu. — Izgradnja 500.000 stanova u Parizu. — Konferencija o gradnji gradova. — Raspisnatječaja za uredjenje i proširenje Pariza. — Bibliografija.

Broj 16. Dr. Ing. Ante Franković: Raznoliko gibanje stalne množine vode u otvorenim koritima promjenljivog profila. — Henri Fayol: Начела индустријске администрације. (Свршетак). — Ing. Stan. Spasek: Organizacija rada. — Јавна техничка служба: Kako moramo urediti pri nas tehničko službo. — Uredba o Povereništvu Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu. — Stručne vesti: O sušenju stelišta plitkim drenom u peronskim kolosjecima. — Vodni putevi u Čehoslovačkoj republici — Željezničke nadgradnje francuskih pruga. — Melioracija kao akcija državna. — Razne vesti: Zaključni ispiti ratnih invalida. — Državna ciglana i cene cigle u Osijeku. — Patentni ured. — Zadruga za proizvodnju elektricitete u Osijeku. — Pitanje dunavske plovidbe. — Savski most kod Mitrovice. — Nabavke asbesta. — Imenovanja. — Ispravci. — Bibliografija. — Vesti iz Udruženja: Glavna Uprava Udruženja J. I. A.

Broj 17. i 18. Ing. M. П. Стефановић: Оглед о новој тешкој шини у нас. — Dr. Ing. A. Franković: Raznoliko gibanje stalne množine vode u otvorenim koritima promjenljivog profila. (Nastavak). — Ing. G. Hermann: Izvadanje i obračunavanje betonskih radnja. — Јавна техничка служба: Uredba o Povereništvu Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu. (Свршетак) — Stručne vesti: Elektrarna Fala ob Dravi. — Tehnički program međusavezničkog dunavskog povjerenstva. — Loženje parnih kotlova ugljenim prahom. — Vodne sile i elektrifikacija državnih željeznica u Njemačkoj Austriji. — Na što treba paziti kod požara zgrada sa električnim uređajima. — Velika radiotelegrafička postaja u Francuskoj. — Sniženje cijena željeza u Njemačkoj. — Akademija inženjerskih znanosti u Švedskoj. — Razne vesti: Praktični ispit za inženjere i arhitekte. — Pomaganje građevne delatnosti u Zagrebu. — Maksimiranje cijena cementa u Dalmaciji. — Zaključci samoupravnog odbora o gradnjama u Zagrebu. — Čistina drvene građe u naravi. — Rudna područja u Srbiji. — Razvitak rudarstva u Italiji. — Bibliografija.

Zeměměřský věstník, časopis družstva čehoslovačkůh geometara god. VIII. 1920. broj 1. do 3. Ing. V. Teissler: Točnost kod mjerenja kuteva u rudnicima. — Ing. I. Ružička: O vojnom mapovanju. — Nadgeom. A. Nedoma: Općinska međa kod starog i sadašnjeg katastralnog mjerenja. — Evid. geom. R. Hanač: Historija stare trigonomet. mreže I. reda u češkim zemljama.

Zprávy veřejnej služby technické úředovní vještník čehoslovačkůh ministerstva za javne radnje, god. II. broj 1. do 12. Prof. dr. Semerád: Centralizacija nivelecionog poslovanja u čs. republici i konstrukcija jedinstvene nivelcijone mreže. Str. 29. — Inž. I. Křováč: Ustrojenje trian-

glurnog ureda, str. 31., 59. — Prof. Petřík: Katastr. u Bosni i Hercegovini i češki geometri, str. 88. — Evid. geom. Hanák: O historiji geometara u Moravskoj, str. 105. — Ing. I. Křovák: Temelji konforume projekcije čunja te njezina uporaba za jedinstvenu mrežu za područje čs. republike, str. 110. Evid. geom. Hanák: Osnivanje nove grantovnice u Slovačkoj, str. 140. — Isti: Geodetska djelatnost u Moravskoj n. g. 1919., str. 154. — Isti: Predlog iz 18. stoljeća glede obnove češkog katastra. — Inž. I. Vrba: Anketa o reorganizaciji geodetskog studija, str. 238. — Isti: Reforma studija građevinarskog i kulturnog inženjerstva, str. 264, 293.

Društvene vijesti.

Udruženje geometara Dalmacije stvorilo je na svojoj glavnoj skupštini dne 18. augusta t. g. slijedeći zaključak:

Snimanjem zakonske osnove o službenoj pragmatici, mimolazilo se je i u pozadinu stavilo kvalifikovane geometre.

Ista praksa pokazala se je do sada i pri imenovanju, postavljajući na viša i odgovornija mjesta u državnoj službi, bez obzira na akademske kvalifikacije, koje nisu baš indiferentne naravi u našoj struci.

U Dalmaciji i Sloveniji veliki broj, dapače skoro svi geometri, absolventi su visoke tehničke škole. Svršili su propisane više nauke i položili državni ispit, jer inače zadnja dva decenija uopće nije ih se primalo u državnu službu.

Ovakovi geometri nikako se ne bi mogli uspoređivati sa onima, koji su tek svršili srednju školu, dapače ima i takovih, koji nijesu niti absolventi srednje škole, nego tek sa četiri, pet ili šest razreda. Još i danas primaju se u državnu službu kao geometri srednjoškolci. I ovi će paralelno progresirati uz geometre sa akademskom naobrazbom i potpunom stručnom spremom? Sa ovakovim elementom ne će se nikada moći stvoriti nešto velika i znanstvena, jer ako bi tko htio napraviti obratni pokus sa kakvim objektom ove ili one znanosti i s time stvorili nešto velika, dogodit će se ono, što na jednom mjestu lijepo primjećuje Horac: Parturient montes nascetur ridiculus mus. (Hoće da se rode gore a rodit će se smiješni miš.) Čemu visoka tehnika, onaj tempal znanosti i pozitivnosti, kad mu se podkopavaju temelji tminom neznanja i profanim elementom. Ovo znači ubijati svaki zanos i ponos te podcijenjivati visokoškolski moral. Geometri sa akademskom naobrazbom ustaju proti bilo kakvom zapostavljanju njihovog intelektualnog i staleškog morala. Svaki geometar tehničar svijestan je, da nešto više vrijedi i važi u svojoj struci nego kakvi god srednjoškolač pa i u socijalnom životu priznaje mu se ta viša pristupačnost, dok u službenom poslu ne mari se za to.

Tehničari geometri približavaju se tehničarima inžinirima po svojoj spremi, izobrazbi i karakteru. Jedni i drugi su apsolvenci više tehničke škole, za jedne i druge ista škola jamči za višu i potpunu tehničku spremu i sposobnost i za to im državno ispitno povjerenstvo visokoškolskih profesora daje konačno priznanje. Zar ne bi ovo bio suvišan luksus, kad bi ovi mogli biti nadomješteni sa srednjoškolicima. Zar školovanje na višoj tehnici i polaganje državnog ispita ima da znači ono „nešto više“, kako je formulirano za grupu B. u koju bi imali biti svršteni činovnici sa maturom i nešto više. Prema ovom kriteriju višeškolska naobrazba i državni ispit imao bi da bude samo ono „nešto više“ sitna, dok ipak je potpuna i čitava jedinica, pun pojam, na kojeg u kulturnom svijetu računaju i daju mu auktoritativnu važnost. Jer je nestašica tehničkih sila a potreba istih velika, koja se ne bi mogla popuniti sa geometrima, koji su svršili više tehničke nauke: dopušta se, da se iz nužde mogu uzeti i srednjoškolci

za službu geodetskih i katastarskih radnja. Ovo može da vrijedi samo za pokrajine, u kojima je ta iznimka i do sada vladala, dok ne smije vrijediti za pokrajine, u kojima se sa već opstojećim zakonima i propisima kosi. Za razliku ima da se učini za jedne i druge poseban status prema svršenim naucima.

Obzirom na navedeno i svadjajući na minimum, za uvrštenje geometara sa državnim ispitom u grupu ili kategoriju u podjelbi državnih službenika uslobodjujemo se podastrijeti slijedeću prestavku:

I. Obzirom na različnost sadašnjih katastralnih zvaničnika predlaže se, da se razdijele u tri kategorije:

1. Inžiniri geometri sa potpunom tehničkom Izobrazbom;
2. Tehnički činovnici katastra (bez više stručne naobrazbe);
3. Kancelarijski činovnici;

II. Nek se geometrima sa potpunom tehničkom izobrazbom prizna naslov „inžinira geodezije“ i da im taj naslov u službenom saobraćaju bude respektiran i kako su isti naslov već neki i stekli povlasticom naredbe 14. marta 1917. 1. d. z. br. 130 §. 5.

Predsjednik:

Ing. Kajo Bašković

Tajnik:

Ing. Ljubo Pernjak.

Udruženje geometara Dalmacije konstituiralo se je ovako: Predsjednik: inžinir Bašković Kajo, viši geometar; tajnik: inžinir Ljubo Pernjak, viši geometar; blagajnik: inžinir Divko Novak.

Osobne vijesti.

Ukazom Njegovog Visočanstva Prijestolonasljednika od 22. augusta 1920. god. br. 13.371 postavljen je: za inspektora III. klase kod agrarne direkcije u Zagrebu sa godišnjom platom od 5052 dinara Dušan Ivošević dosadani inspektor ministarstva; za višeg geometra I. klase, kod županijskog agrarnog ureda u Zagrebu sa godišnjom platom od 4041.60 dinara Josip Krizmanić, dosadani kr. katastralni mjernik u Zagrebu; za višeg geometra I. klase, kod županijskog agrarnog ureda u Varaždinu sa godišnjom platom od 4041.60 dinara Stevan Šimić geometar u Mitrovici; za višeg geometra III. klase, kod županijskog agrarnog ureda u Ogulinu, sa godišnjom platom od 3283.80 dinara Matija Ivančić; za geometra II. klase, kod župan. agrarnog ureda u Varaždinu sa godišnjom platom od 2020.80 dinara Ivan Škiljan, geodeta kod zemalj. vlade; za višeg geometra II. klase kod županijskog agrarnog ureda u Osijeku, sa godišnjom platom od 3283.80 dinara Ivan Solc ovl. civ. geometar u Djakovu; za višeg geometra III. klase, kod županijskog agrarnog ureda u Vukovaru sa godišnjom platom od 2526.80 dinara Franjo Obrom geodeta u Semeljcima.

Nadalje ukazom od 3. septembra 1920. broj 14.316 postavljen je za kontraktualnog geometra I. klase, kod župan. agrarnog ureda u Osijeku, sa godišnjom platom od 2526 dinara Ivan Holešovski, dosadani privremeni činovnik istog ureda.

Zaključkom gradske skupštine u Zagrebu, od 17. oktobra 1920. imenovan je gradskog geometra u VIII. činovnom razredu Stjepan Sever, dosadani kr. katastralni mjernik u Zagrebu.

Umro. Dne 6. septembra 1920. god. preselio se u vječnost, štovani član našega društva Andrija Lisac kr. katastralni mjernik u Zagrebu. Pokojnik bio je poznat, kao duša od čovjeka, odličan kolega, čedan i vrstan geometar. Sa uvelim lišćem i hladnom jeseni i njega je nesmiljena sušica, nakon višegodišnjeg tihog bolovanja u 36. godini njegova poštena života, — otela našem zboru i njegovoj uciviljenoj supruzi i dječici.

Pokoj mu vječni!